

UNITÁRIUS

ÉRTESÍTŐ

„VAN FELTÁMADÁS...”

Hitünk tanítja. Szívünk óhajtja. Lelkünk megerősíti. Akaratunk — Isten segedelmével megvalósítja.

A feltámadás és az örökélet iránt táplált meggyőződés egyik sarktétele az Apostoli Hitvallásnak is, amely egyetemes keresztény jellegénél fogva olyan pozitív és olyan vitán felül álló lelki törvény, mint magának a teremtő és örökkévaló Istennek léte.

Ebből az örökkévaló Életből kiindulva, mindent könnyen megérthetünk és megmagyarázhatunk. Olyan forrás ez, amelyből meríti fenntartó erejét és táplálékát minden élő lény. Ha világosságra van szükséged, fordulj az Ő napja felé. Ha igazságot szomjazol, fordulj a krisztusi Evangélium kinyilatkoztatásaihoz. Ha békesség után sóvárogsz, tárd ki a lelkedet és merülj el az Ő végtelenségében. Ebben áll az igazi bölcsesség. Ebben áll az Istenben gyökerező, békés, munkás, kiegyensúlyozott és gyümölcsöző élet szent titka: „Istennel — Istenért” és az Ő törvényének uralmáért a szívekben és a lelkekben.

Ez az áldott lelki tapasztalat és diadalmas életfelfogás sugározza be a keresztény időszámítás rendjén mindazoknak a törekvéseit, akik az „Anno Domini” nem egyszerű dátumnak tekintik, hanem egy folyton megújuló, élő kijelentésnek, amely a hétköznapi szürke robotját is ünnepi alkalmakká varázsolja a mi számunkra. Így lesz az egyén, aki eddig csak ösztönszerűen ragaszkodott az ő továbbtűnő árnyékéletehez, tagja egy állandó lelki közösségnek, amelyben feltalálja önmagát s kész a barátság és szeretet aranszálaival bekapcsolódni

intézményesen is azokba a társadalmi, egyházi és nemzeti alakulatokba, amelyek átöröklik az isteni örök szép, jó és igaz eszményeit nemzedékről-nemzedékre.

Magyar ifjú! — A mai válságos időkben is azt kívánja tőled a népközösség, hogy nem elharmkodva, de nem is késlekedve, alapíts magadnak Családot. Ez lesz a te kis világod, amelyben derűs, vagy borús napokban egyaránt boldognak fogod érezni magadat, szétszotva és gyűjtögetve lelki kincseidet, amelyek akkor lesznek igazán a tied, ha önekik adod át, akik téged szívből szeretnek. Ez lesz a te mindennapi kenyered, amelyért nem hiába küzdöttél és nem hiába imádkoztál.

Magyar ifjú! — Akár kereszt, akár csillag oltalma alatt harcolsz, légy hű önmagadhoz és ne gondold, hogy kedvébe jársz az Anyaszentegyház egyetlen Főpapjának, az Úr Jézus Krisztusnak, hogyha ugyanabba a hibába esel, mint a farizeus az evangéliumi példázatban. A te hited — hűség, odaadás, áldozat, bűnvallás, szeretet és megbocsátás. Ezekben gyakorold magadat, mint igaz hívőhöz illik, aki előtt nem botránykő a Krisztus keresztje. Az ő nyomdokain haladva érezni fogod, milyen jó az Atyafiaknak békességben való együtt-lakozásuk s ezt át fogod vinni és származtatni a mai forrongó világhelyzetben is mindazokra, akik tőled várják a jelt az egyetemes keresztény szellem megújulására. Így lesz az Anyaszentegyház az Isten gyermekeinek nagy Családja, amelyben ma és minden napon feltámad a Krisztus.

Magyar ifjú! — Akár szegény, akár gazdag vagy: az egyszerű nép gyermeke, vagy ősi nemesi

családok sarja, egy a te kötelességed a magyar Hazával szemben: szeresd önzetlenül, szeresd életed és véred felajánlásával a közös oltáron, amelynek lángja soha ki nem aludhat. Előtted állanak a multban dicső példányképek: honfoglaló ősök fegyvertényei, hatalmas törvénykönyv életadó lelke, nagy királyok, bölcs államférfiak, áldozatos szívek, költők és tudósok, fölkent papjai az örök művészetnek... Kicsinyben, avagy nagyban neked is ilyennek kell lenned, hogy általad, a te munkád és buzgó igyekezeted által is „éljen, gyarapodjék és virágozzék” az ezeréves magyar nemzet! — Benned van a feltámadás: csak ki kell érdemelned...

Józan Miklós.

ÁHITAT

„Isten temploma.”

(St. Bernard — Clairvaux — 1091—1153.)

Isten mindent a maga dicsőségére teremtett — mondja az Irás. Ehhez képest tehát az Ő teremtményeinek feltétlenül meg kell hajolniok az Ő szent akaratja előtt.

Íránta való szeretetünk is azt kívánja, hogy ne a magunk kényelmét keressük, hanem minden erőnkől arra igyekezzünk, hogy mindig és mindenekben az Ő akaratját teljesítsük.

Igaz boldogságot ne várjunk e világi vágyak és múló gyönyörök élvezetétől; mert igazi boldogságot csak Isten akaratjának betöltése nyújthat nekünk. Amint mindennapi imádságunkban is fohászodni szoktunk: „Legyen meg a Te akaratod itt a földön, mint a mennyben is.”

Óh tiszta szeretet! Oh édes és boldogító vonzalom! Oh, nemes és szent szándék, az isteni Akaratnak oltalma alatt megtisztítva, minden földi salaktól!... Lelkünk állapota ezen a fokon már eljut az Isten közelébe. A vízcsepp a borba öntve, abban eltűnik és fölveszi a bor színét és zamatját. A kohóban az izsó vasdarab, saját természetét feledve, egybeolvad a tűzzel. A napsugárban tündöklő levegő mintha maga is önálló fényforrás lenne! Így olvad egybe csodálatos módon a hívő léleknek minden, de minden vágya és törekvése az Isten akaratával...

Mert ugyan mi módon lehetne az Isten mindenekben minden, hogyha az emberben ezután is még mindig fennmaradna valamelyes pusztán emberi tulajdonság? — Ha lényegében ott is van, de azért mennyei szépség, isteni erő és földöntúli dicsőség sugározza körül.

Vajjon mikor fog ez valóra válni? Ki

fogja megérni? Ki fog abban méltán gyönyörködni? „Vajjon színed elejébe mikor jutok, élő Isten?” — „Tehelyetted mondja az én szívem: keressétek az én orcámat: a Te orcád t, Uram, keresem.”

Óh Uram! vajha én is, a legkisebb a Te teremtményeid között, megláthatnám a Te szent templomodat, még ebben a testben — Istennek templomát!

P. b.

ISTEN ELŐTT

JUDÁS...

„Vétkeztem, hogy elárultam az ártatlan vért”. Azok pedig mondanak: Mi közünk hozzá? Te lásd! Máté 27. rész 4. vers.

Késő volt akkor már minden!... Hiába kiáltotta világgá szörnyű bűnének terhét Judás: „Vétkeztem és elárultam az ártatlan vért”... Késő volt már minden. Késő volt megbánni, amit tett. Nem kellett volna megtennie... Késő volt már visszadobni a vérdíjat, amit Jézusért kapott... kezébe se kellett volna soha vennie... Jaj neked Judás! Hiába bántad meg a csókot, amit az árulás éjjelén adott ajkad és az áruló szót, mellyel megmutattad ez a Mester... Késő most már minden!... Hiába kerested örvöngve a templom véneit, hiába verődött vissza a templom falakról zokogó lelked vádolása: vétkeztem, hogy elárultam az ártatlan vért... Késő volt már minden! Az áruló szavak már Koronát fontak az Ártatlan fejére, az áruló csókból már fájdalom-rózsák nyiltak... száz meg száz lepergő vércsepp rózsája abból az egy csókból...

Az árulást nem lehetett Jézus Krisztusról letépni, mint ahogy az éjszakának fekete ruháját nem lehet kézzel a földről leszaggatni... és mint ahogy a némaság szemfedőjét nem lehet a halotról leszakítani, úgy nem téphette le Judás sem magáról, szívéről az árulást. Hiába próbálta...

Ott áll a főpapok előtt, meggörnyedve, alázattal... szépen kéri őket: Engedjétek szabadon Őt édes jó uraim! Ártatlan Ő. Megbántam, vétkeztem... mert ártatlant árultam el... visszahoztam az Érte kapott pénzt. Itt van mind a, — harminc. Ártatlant ítéltetek el... Ne végeztessétek ki, Isten szent nevére kérek, mert ártatlan... Én vétkeztem, aki elárultam... engedjétek Őt el... De gunyos hang csendült meg válaszul... mintha az ördögök kacagtak volna: Mi közünk

hozzá, hogy te megbántad? Mi nem bántuk meg! Mi közünk hozzá, hogy te jóvá akarod tenni?.. Mi nem akarjuk jóvá tenni... hagyj nyugodtan bennünket, menj dolgozdra! Te lássad mit csinálsz... Mi közünk hozzád is?.. És kívülről már lehetett hallani messziről hosszan, elnyújtottan: Feszítsd meg Pilátus, feszítsd meg!..

Mi közünk hozzád?.. Ezt veti lelkemhez átkozott szívetek?! és dühroham viharzik keresztül Judáson... Persze, akkor volt közöttök hozzám, amikor elárultam nektek az Ártatlant, akkor jó voltam nektek és kedves voltam nektek... akkor örültetek, hogy közöttök lehet hozzám, — átkozottak!.. Nesztek, itt van a pénz, ne égessen engem... Nesztek, verjen meg az Isten! Nesztek, amivel elvettétek a lelkem nyugalma... ez az átkozott pénz... és csörrenve, csapódva zengett, csattogott és szerte gurult 30 ezüst pénz a templom padlóján. Mindenik csörgött, csengett... az egyik pénzdarab jajgatva ezt visszhangozta: Vétkeztem, vétkeztem, hogy elárultam az ártatlan vért... a másik hangja gúnyosan ezt verte vissza: Mi közünk hozzá... te lássad!..

Azt mondja a modern ember, hogy nincs ördög. Igaz, hogy olyan amit mutogatni lehetne, mint a panoptikumban a viaszfigurákat, olyan ördög nincs. De mind az a sok gyilkos, akit ott mutogatnak viaszkból mintázva, a bűne elkövetése órájában nem más, mint a testet öltött láthatatlan ördög. Hiszen Judásról is úgy van megírva:... és bement a Sátán Judásba... És milyen más lett abban a pillanatban mindaddig, amíg végre nem hajtotta az árulást...

Figyeld csak meg testvér... amíg rá akar venni téged valami rosszra, amíg rá akar venni valami gonosz terv végrehajtására, addig királyként tisztel téged. Benn a lelkedben beszél hozzád és felsorolja fényes tehetségeidet... önmagad előtt kiválónak tüntet föl. Ártatlannak, vagy mártírnak mond téged. Igér, csalogat, kedveskedéseivel majd megesz... megtörüli a helyet is ahová ülsz és okosnak és szellemesnek mond a szemedbe bár a hátad megett tenyerébe nevet... pénzt fizet... amíg be nem fon, mint falánk pók a legyet. De mikor átkos végzetedre az eszköze lettél és végrehajtottad, amit az ördög akart, akkor magadra hagy. Mikor beálltál az ördöghöz inasnak és öltél helyette, — mert az ördög sokkal okosabb mint az ostoba ember, — fél a büntető Istentől, mert tudja milyen jóvátehetetlen bűn megölni azt, aki hozzánk jó volt, megölni a földön a jóságot, a hozzánk jó szívet... ezért az emberekkel hajtattja azt végre... mikor aztán vádolni kezd az elkövetett bűnért a lelkiismereted...

mikor kizuhan a lelked nyugalma és összeomlik benned a boldogság háza... mikor nincs éjjeled, nappalod, mert árulója lettél a jóságnak... és mikor bűnbánó lélekkel újra felkeresed, hogy jóvá tedd, amit rosszul tettél... akkor a szemedbe nevet az ördög. Naiv vagy barátom, hogyha azt gondolod, hogy az ördög is megbánta! Mi közöm hozzád?! Eredj! Miért hallgattál rám? Én nem kényszerítettelek arra, hogy áruló szót szóljon a szádb... én csak bujtogattalak, — de te engedelmeskedtél... mert hozzám hasonló a szíved, — gonosz vagy te mint az ördög... Jóvátenni?... Azt nem szokta az ördög. Eredj, — mi közünk hozzád?..

Tántorogva dülöngött ki Judás a templomból. A helytartó palotája felé ment, — mint egy eszelős... A fejét fogta és ajka öntudatlanul mormolta: vétkeztem, hogy elárultam az ártatlan vért...

Tűz égette szívét. Csak ezt a pokoli lángot lehetne eloltani!.. Valami nagy szenvedéssel... Kivánta, hogy valami halálos nagy szenvedés szakadjon rája, amivel megválthatná magát az árulás pokoli lángjától...

Egyszerre felkapja fejét. Ostorcsattogás hallatszik... most korbácsolják Jézust. Felordított, örvöngve fut a katonai udvar felé: Engem üsse... én vagyok a bűnös! Ő pedig ártatlan... és minden csattogása a korbácsütésnek, a Judás szívében csattant el... Emberek, pribékek, — legyen irgalmatok, ne verjétek tovább!.. Cseréljétek ki Vele engemet... én vagyok a vétkező, én vétkeztem... Kinevetik a katonák... eszelősnek mondják. Senki sem hiszi el róla, hogy valami vétkező volna...

Judás egyszerre dühöngeni kezd... Higyjétek el nekem, hogy én vétkeztem, — engem verjétek meg... jaj, nyiljon meg alattam a föld, zuhanjon rám a hegy... nyeljen el a tenger, szörnyű az én vétkem, öljetek meg engem, mert elárultam a Jóságot. Aki jó volt hozzám... Aki az én gonosz lelkemet menteni jött hozzám... öljetek meg engem... szaggassatok széjjel... föld ne fogadja be holttestemet. Ég zárja ki lelkemet...

De mintha süket lenne minden. Föld nem nyilik meg alatta, hegy nem omlik rája... tenger nem nyeli el, vihar nem szaggatja széjjel... nem bántják... Mintha azt mondanák: Mi közünk hozzá? Te lássad!..

Hát senki nem büntet meg engem, hogy ezzel a vétkek terhét levegye rólam?.. Hát senki sem könyörül rajtam, még annyira sem, hogy megöljön?... Óh, ezerszer pokolibb kín büntetle-

nül viselni a vétket, — tudni, hogy áruló vagyok és tudni, hogy mindenki tudja ezt és mégis senki meg nem büntet... csak megvet... És lelkemen hagyja vétkeket... Ez a pokol...

Hát majd én ítélkezem, — majd én megbüntetem magam Judást...

És nagypéntek éjszakáján iszonyu vihar verdeste a jeruzsálemi házakon az ablakot... Rázta a fákat... és az egyikén, egy akasztott embert hibált a vihar Jeruzsálem határában... Judásnak holttestét.

És a nagy viharban, a recsegés, a zugás pokoli lármájában senki sem hallotta, hogy egy háborgó lélek verdesi, veri a Menny kapuját. Döngeti kívülről az ajtót s úgy jajgatja be: Isten, verj meg engem! Mert vétkeztem... elárultam a Te ártatlan Fiadat... Jézust... Halálra adtam a Szeretetet...

De a Menny hallgatott... Mert a Szeretet, Aki megmenthette volna... az Elárult Szeretetet, már halott volt...

Késő volt már minden!...

Biró Lajos.

MAI KÉRDÉSEK

„ILLIK EZ?”

A clevelandi Unitárius Ujság közölt egy cikket ilyen címen. Többek között ezt írta: „Kérdőívet küldöttünk szét egy nagy város sok ezer előkelő polgárához. A feltett kérdések ezek voltak:

1. Jár-e Ön rendszeresen templomba?

2. Van-e szükség az egyházra, vagy eltörlendőnek véli azt?

Az első kérdésre háromezren feleltek „nem”-mel; mégis a második kérdésre senki se mondta, hogy a templomra nincs szükség és az egyház eltörlendő — nem, még azok közül se senki, akik soha sem mennek templomba.

Az oka ennek egyszerű. Az emberek könnyen megfélelkeznek a templomról úgy, hogy vasárnaponként eszükbe sem jut Isten háza. Soha sem lesznek azonban annyira közömbösek, hogy annak életbevágó fontosságát megtagadják.

Illő dolog az, ha valaki a keresztény vallás elismert áldását elfogadja és ugyanakkor az egyház fenntartásáért a maga áldozatát meg nem hozza? Hát illik ez?

Az egyház csak akkor maradhat fenn és végezheti a világ megjavítása érdekében minden más intézmény munkájánál sokkal fontosabb lelki munkáját, ha annak ügyei iránt a hívek kellő érdeklődést mutatnak s idejükből és anyagi erejükből

a szükséges áldozatot érte buzgó szívvel meghozzák.

Az egyház a mi érdeklődésünk és áldozatkészségünk nélkül fenn nem maradhat és nem végezheti léleknevelő szép feladatát.

Ha az egyház munkájából a reá eső részt mindenki becsülettel elvégezné és a maga áldozatát érte mindenki anyagi erejéhez mértén meghozná, senki sem lenne túlterhelve. Ha azonban a reám eső résszel én adós maradok, valakinek másnak kell helyettem is többet dolgoznia és többet áldoznia, mint amennyi az ő kötelessége lenne. Hát illik a kötelesség alól így kibújni és másoktól várni annak az Anyaszentegyháznak a fenntartását, melynek áldását én is ép úgy igénybe veszem, mint mások? Illő dolog ez?”

Igy szól többek között a clevelandi ujságcikk. Gondolkozzunk, vajjon nem talál-e esetleg ez némileg a mi viszonyainkra is.

Vannak a mi hiveink között is, akik a templom küszöbét soha, vagy csak nagy ritkán lépik át. Egyházfenntartó, történelmi unitárius családok leszármazottjai! Jó unitáriusoknak tartják magukat. Áldozatos lelkű őseikre büszkék és nemcsak nem mondják, hogy a templomra nincs szükség, hanem alkalomadtán lelkesen hangoztatják a templom és az egyház fontosságát. A templomot mégis elkerülik és egyházi adójukkal sokszor adósok maradnak. Hol van itt a logika?

Ha fontosnak tartják a templomot, miért kerülik el, miért nem látogatják soha?

Hát szép dolog az egyház szolgáltatásait igénybe venni és ugyanakkor annak fenntartása érdekében a köteles áldozatot meg nem hozni? Keresztelés, esketés, temetés! Ha máskor nem, ilyen esetekben legalább még azok is igénybe veszik az egyház szolgálatát, akik a templomot máskor mindig elkerülik és egyházi adójukat nem fizetik. Hát illik ez? Hát illik azt várni, hogy mások tartsák fenn számomra is azt az egyházat, melynek szolgálatait életem nagy forduló pontjain én is elvárom?

Az egyház imádkozik érted és Isten áldását kéri reád és a gyermekeidre — atyámfia — még akkor is, amikor te vasárnap délelőtt templom helyett még az ágyban nyújtózodol, vagy a kocsmában koccintgatsz, vagy vadászni mész. Nem gondolod, hogy egy kicsit több érdeklődést kellene mutatnod annak az egyháznak az ügyei iránt, mely érted imádkozik és hogy jó lenne néha a templom számára is szakítani egy órácskát?

A lelkészeket az egyház törvénye kötelezi, hogy hiveiknek mindig, mindenben szolgálatukra álljanak. Ezért nevezik például angolul a lelkészt

„minister“-nek, „szolgá“-nak, mert ő Isten és az emberek köteles szolgálója. A lelkészek szolgálatát a hívek közül sokan tényleg igénybe is veszik, nemcsak lelkieken, de más ügyes-bajos dolgaikban is. Jól is van ez így. Kitől várhatnának megértést és támogatást, ha nem a lelkészeketől? S ebben a protekciós világban, amelyben megfelelő összeköttetések nélkül boldogulni sajnos szinte lehetetlen, kinek másnak volna kötelessége, hogy hívein lehetőleg segítsen, igaz ügyük pártfogója és a szó becsületes értelmében kijárójuk legyen, ha nem a lelkipásztornak. Annak, hogy ezen a téren mi minden történik, csak a lelkeszi irodák a tudói és aztán azok a fórumok, ahol a lelkészek híveik érdekében naponta kopogtatnak, s ha valami bajon segíteni lehet, ha valamit sikerült elérni, a lelkészek örvendenek a legjobban.

Sokkal többen jönnek azonban a lelkeszi irodákra kérni, mint egyházi adót fizetni, vagy a templomba imádkozni. Olyanok is vannak, akik csak kérni jönnek, de akiket a templomban vagy az adakozók sorában soha sem látunk. Hát illik ez? Gondolnak-e ezek az atyafiak arra, hogy nekik is volna valami kötelességük azzal az egyházzal szemben, amely nagy áldozatokkal nekik is papokat tart, hogy legyen kihez ügyes-bajos dolgaikban forduljanak.

Boldog emlékü Hajós János, kinek szíve dobogása még ma is érzik a budapesti eklézsiában, már a templomépítés alkalmával szomorúan panaszkodott: „kevesen vagyunk, akik igazán érdeklődünk.“ A végén mégis vigasztalja magát azzal, hogy minden nagy ügyet a kevesek buzgósága szokott előre vinni. Ez igaz, de nem méltányos. Nem méltányos, hogy az egész unitárius társadalom javára csak egy néhány ember hűsége, buzgósága és áldozatkészsége tartsa fenn az Anyaszentegyházat.

A helyzet ma olyanforma, hogy amíg egyesek túl vannak terhelve és — dicséretükre legyen mondva — pénzben és időben erejüket túlfeszítő áldozatokat hoznak az egyházért, némelyek semmi munkát nem vállalnak, a templom felé se néznek, adójukkal adósok maradnak, — legfeljebb csak kritizálnak. Kritizálják azokat, akik görnyednek, mert azt a terhet is magukra vették, amelyet a kritizálóknak kellene hordozni. Hát jól van ez így?

Isten a tanúja, hogy ezek a sorok senkinek az érzékenységét érinteni nem akarják. Lehet, hogy egyenesen bennünk, lelkészekben van a hiba: nem tudunk minden hívünk lelkében elég érdeklődést és áldozatkészséget ébreszteni az Anyaszentegyház iránt. Minden esetre jó, ha ezeken a böjti napokon

hívek és lelkészek egyaránt magunkba szállunk és önvizsgálatot tartunk.

Dr. Csiki Gábor.

HŐSÖK, EMBEREK

PEABODY 1847—1936.

A Christian Register januári számából vettük a szomorú hírt a tudós professzor haláláról. Kevésbé ismert név talán, a mi köreinkben, de annál nagyobb népszerűségnek örvendett amerikai teológus körökben egy emberöltőn át. Méltó arra, hogy az Unitárius Értesítő olvasói is megismerkedjenek vele legalább nagy vonásokban.

F. G. Peabody (Pibadi) Bostonban született 1847. december 4-én. Szülei az Amerikában nagy tekintélynek örvendő angol származású puritánok utódai. Ilyen örökséggel nem lehet csodálni, ha Peabody a szellemtudományok művelésére adta magát a lelkeszi pályára lépett. Első tudományos fokozatát, a „Baccalaureatus Artis“-t 1869-ben nyeri a Harvard egyetemen, mely Amerikának legrégebb s mindmáig legnagyobbtekintélyű főiskolája. Ugyanitt szerzi meg három év elvégzése után teljesített tudományos búvárkodásának elismeréseképpen a „Magister Artis“ fokozatot majd mindezek betetézéséül a „Scientiae Theologicae Baccalaureatus“ fokozatot.

A teológia elvégzése után, mint unitárius lelkész kezdte működését és 1874—1880-ig Cambridge-i legrégebb unitárius templomnak volt a papja. A Harvard egyetem már 1880-ban meghívja a teológiai tanári tanszékre. 1886—1913-ig a keresztény erkölcsstan tanára a Harvard-i egyetem irodalmi és filozófiai fakultásán s az ő indítványára és szervezésében alakul meg az egyetem Social Ethics Department-je a társadalmi erkölcsstan művelésére alapított egyetemi intézet. 1913-ban nyugdíjba megy s könyvei írására szenteli minden idejét. 1936 decemberében halt meg.

Nevezetesebb munkái: „The apostle Paul and the modern world“ (Pál apostol és a modern világ), „Jesus Christ and the social question“ (Jézus és a társadalmi kérdés), „Jesus Christ and the Christian character“ (Jézus Krisztus és a keresztény jellem). „The approach to the social question“ (A társadalmi kérdés megközelítése), „The religion of an Educated Man“ (A művelt ember vallása), „The religious education of an American citizen“ (Az amerikai polgár vallásos nevelése), stb.

Ezek a vaskos kötetek német, francia, holland, svéd fordításban is megjelentek, sőt dicsekedhetünk

egy magyar fordítással is. The Church of the Spirit *A lélek egyháza* címen, magyar nyelven is megjelent Szent-Iványi Sándor teol. tanár fordításában, (Szabadelvű vallásos értekezések című sorozat, VII. füz.)

Peabody más irányban is dolgozott, de legszébb babérait mégis mint prédikátor aratta. Több mint félszázadon keresztül volt bátorlelkű szószólója a szellemi kereszténységnek. Hatása és befolyása korának prédikátoraival Bushnell, Fosdick és Rufus Jones hírnevével vetekszik.

Magvai, melyeket elhintett csontokig velőig ható beszédeiben és maradandó alkotásaiban még soká fogják foglalkoztatni a nemesen gondolkodó, mélyen érző lelkeket tengeren innen és tengeren túl.

Darkó Béla.

SZERETETMUNKA

Szentábrahámi Pihenő.

A március 3.-án tartott keblitanács felhatalmazta a vagyongazdálkodó gondnokot a Szentábrahámi Mihály pihenővel kapcsolatosan annak használatbavétele céljából felmerült költségeknek az egyházközség terhére való fedezésére. Ezek a kiadások az ereszcsonna készítése, 20 ágy beszerzése, a telep rendezése és fásítása és egyéb felszerelési cikkek beszerzése. Ezzel indulunk el arra, hogy telepünket lakhatóvá tenni igyekezzünk, mely hivatva van a konferenciás tábornak egy hétre otthont adni, 20 gyermekünket három héten át jó levegővel, testi és lelki pihenéssel és egészséges étellel ellátni. Tervbe van véve, hogy május 26—28. napjain egy férfi társaság áhítatnapokat tart. Egyszóval megindul az élet Magyarokot és az az élet hivatva van arra, hogy ott a főváros zajától távol, a lelki életnek átadva magunkat nyerjünk erőt és visszaérkezve folytassuk a munkát egyházunk javára és előmenetelére. Az egyház megteszi a maga erkölcsi kötelességét és áldozott a pihenő megalkotására, berendezésére és áldoz annak fenntartására. Azonban vannak olyan szükségletek, amelyeket az egyházközség nem vállalhat. Ilyenek a tábori zászló, a telep épületeinek felirattal való ellátása, minden fekvőhelyhez egy énekeskönyv, egy biblia és egy bibliai tábla, a nagyterem részére Szentábrahámi Mihály püspök arcképe, a gyermekek részére a szabadba való tornaszerek (mint a városi közterekbe látható), mind olyan dolgok, amiket hűveinknek volna erkölcsi kötelessége összegyűjteni. Erre a célra eddigi gyűjtésünk 97 pengő. Folytatjuk a gyűjtést és kérjük hűveinket, hogy adakozzanak a nemes célra. Minden fillérrel szebbé, kedvesebbé és lakályosabbá teszik

azon a gyönyörű vidéken, pormentes jó levegőn, üdítő forrásvíz mellett levő kis telepünket, a Szentábrahámi Mihály Pihenőt.

KÖNYVEK

Der Begriff der Dreieinigkeit Gottes in der Heiligen Schrift.

Irta: KOCH LEO, Budapest, 1936.

A szerző kiadása a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiállításában. 124 l.

Igen szép külső alakban megjelenő munka, amely azzal a furcsa megállapítással kezdődik, — hogy „a keresztény Szentháromság fogalmával még ma is sok keresztény értelmetlenül áll szemben“. Ez a mondat már a könyv elején sok tájékozatlanságot árul el. Hiszen a Szentháromság fogalma nem keresztény eredetű, ha a keresztény szót eredeti jelentésében (= jézusi, krisztusi, jézuskövető) fogjuk fel. Másodszor pedig csak mosolyogni lehet azon a kitévelen, hogy a szerző szerint még ma is vannak olyan begyepesedett fejek, akik nem akarják befogadni ezt az egyszerű Szentháromság tant. S hozzá még a budapesti szerző mindezt németül mondja el. Vajjon kiknek? Magyaroknak? Aligha. Németeknek? Soha rosszabbkor nem kopogtatott a német lelkeken, mint ebben a wotános világban, amikor még a Szentháromság régi hívői is szeretnék tudni, hogy hogyan szabadulhatnak meg a multnak mind elviselhetlenebbé váló terhétől.

De ha tovább lapozunk a könyvben, akkor még jobban csodálkozhatunk a szerző elcsuszamlásain. Hogyne, mikor fő igyekezete az, hogy bemutassa, hogy az ószövetségben, vagyis a zsidó vallástörténet legfőbb dokumentumában mennyire bennefoglaltatik a Szentháromság fogalma. Persze itt is régen felismert álokoskodásokkal él a szerző. A legkirívóbb az, amikor a zsidó istennév (Elohim) többesszámából következtet a háromszemélyű istenségre és még a zsidók nagy vezérééről: Mózesről is azt állítja, hogy neki is több, mint egy isteni személyről kellett tudnia, mert különben nem engedte volna meg a többesszámú istennév használatát. (23. l.) Az Elohim név többesszáma abból az időből származott, amikor még a zsidók is sokistenhívők voltak és megmaradt akkor is ebben az alakban, amikor már a zsidók egyistenhívővé váltak. De hát ez tulságosan egyszerű magyarázat és nem alkalmas a Szentháromság tanának még laikusok előtt is kétes alátámasztására.

A szerző hasonló érvekkel iparkodik könyvén keresztül a ma embere számára a Szentháromság tanát elviselhetővé, sőt buzgóságra készítővé tenni

Nehezen hisszük, hogy ez sikerülni fog. Inkább hiszünk abban, amitől annyira óvja a szerző a keresztényeket, hogy t. i. éppen a legkomolyabb és a legkeresztényebb köröknek fog sikerülni, hogy megszüntessék a jézusi-evangéliumi gondolatvilág számára idegen szentháromság-tant s helyreállítják az ősi, egyszerű evangéliumi egyistenhitet: a Szerető Atyának józan és mégis szívet dobogtató, forró eszményét. Mivelhogy ez volt az Ur Jézus Krisztus hite is és ez minden ép és hívő lelkiismereté ma, holnap és mindörökre. i. l.

A JÖVŐ UTJAIN

Korszerű egyházzenei kérdések.

A Protestáns Irodalmi Társaság az elmúlt napokban tartotta Országos Egyházzenei konferenciáját. A konferencia célja a protestáns egyházi zene megoldatlan kérdéseinek feltárásán át a korszerű fejlődés útjának egyengetése. A konferenciát a budapesti protestáns középiskolák egyházzenei hangversenye vezette be, ahol régi és új egyházi szerzők műveivel ismerkedhettünk meg. Továbbá képet alkothattunk arról az erőteljes és szakszerű zeneoktatásról, mely a protestáns középiskolákban folyik s mely a legnagyobb elismerést érdemli meg. Megfigyelhettük azt az óriási különbséget, mely a mi unitárius orgonistáink és reformátusok és reformátusok és lutheránus orgonisták között ma még fennáll, nem is beszélve a katolikus orgonistákról. *Szomoruan állapíthatjuk meg, hogy a mi magyar unitárius egyházunk évszázados története alatt nem tudott egyetlen szakképzett egyházi zenészt (orgonistát) kitermelni, ki egyházi zenénk fejlesztésében marandó nyomokat hagyott volna.*

A konferencián különböző kérdéseket tártak fel, melyekből egészen röviden csak egyet-kettőt kívánok ismertetni, hogy ennek kapcsán unitárius egyházi ének és zene kérdéseinkre reámutassak. Egyik kérdés a kántorok és orgonisták szakszerű képzése. Ez minket sajnos, kevésbé érint, mert nincsenek tanítóképző intézeteink, hol ezt végeztetni tudnók, ezt így ma helyettünk az állam, vagy valamelyik protestáns egyház végzi el. De érint minket az, hogy nincsen egyetlen énekvezéri használatra megfelelő énekeskönyvünk, melyben énekeskönyvünk dallamkínesei szakszerű módon lennének orgonakísérettel és megfelelő elő- és utójátékokkal ellátva. Ez az egyik oka annak, hogy a legtöbb templomunkban zeneietlen rögtönzésekkel kísérik az egyházi énekeket, mely egyházunknak egy cseppet sem válik dicsőségére. Kántorainkban ha meg is van a jóakarát és a tehetség a tanulásra és a továbbképzésre, úgy sem tudnak sokra menni, mert nincs miből tanulniok s egyelőre nincs is kilátás arra, hogy legyen miből, mert nincsen olyan emberünk, aki ezt a hiányt pótolni tudná.

A második kérdést az orgonák kérdése alkotja, vagyis az, hogy a gyülekezeteket hogyan lehetne énekvezetésre alkalmas orgonákkal, a nagyobb városi gyülekezeteket megművészi teljesítményekre is alkalmas hangversenyorgonákkal ellátni. Ez nem csupán anyagi, hanem igen kényes szakkérdés is, mert sok helyen, ahol megvannak az anyagiak, megfelelő szakértelem hiányában zenei szempontból súlyos hibákat követnek el az orgonák építésénél. Nálunk csak szórványosan találkozunk ilyen esetekkel. Hanem annál gyönyörűbb példákkal találkozunk, melyek ebben a tekintetben is az igazi unitárius lélek buzgóságát és áldozatkészségét bizonyítják. Itt csak egy erdélyi egyházközségről akarok megemlékezni s ez Homoródmás. Bizonyára igen sokan vannak közöttünk, akik hallottak és tudnak a híres homoródmási cseppkőbarlangról, de ha adott is nekik a természet egy csodálatos szépségű barlangot, abból a szegény székely még nem tud megélni. A falu lakossága elég nagy. Az unitáriusok száma kétezer lélek körül van. A föld, a lakosság számához viszonyítva kevés, úgy, hogy a lakosság nagy része fuvarozásból él. És a kisinykeresetű adófizetők közül álló egyházközség tudott egyéb áldozatok mellett egy egészen korszerű, két játszóasztalos, finom változatokkal ellátott orgonát csináltatni s ezzel a sokszorosan jobb anyagi körülmények között levő egyházközségeinket is felülmulata. Az orgona ára kb. 5000 P. volt, ez áldozatkészség felméréséhez azonban tudnunk kell, hogy Erdélyben ma sokszorosan nehezebb dolog az 5000 pengőnek megfelelő 150.000 lejt előteremteni. A másik példa kolozsvári egyházközségünk orgonája, mely a legkényesebb művészi igényeket is kielégíti s így méltán foglalja el az első helyet orgonáink között. Felesleges emlegetni budapesti egyházközségünk orgonájának elhanyagolt állapotát, mely minél előbb a legsürgősebb kijavítást várja.

A harmadik kérdés az ifjusági egyházi énektanítás. Az egyházi énektanítást odahaza felekezeti iskoláinkban elvégzik a tanítók, középiskoláinkban a zenetanárok. Ellenben Budapesten, hol nincsen felekezeti iskolánk, egyik igen jelentős kérdés az, hogy minden unitárius gyerek szakszerű énekoktatásban részesüljön és lehetőleg nemcsak a hittanórákon, — habár már ez is igen üdvös a templomi éneklés szempontjából —, hanem egy héten legalább egyszer azokon kívül is. Hiszen az egyházi ének az, ami által hűveink is cselekvőleg vesznek részt az Istentiszteletben s így ez éneken keresztül teszik alkalmassá lelküket, a szentlecke és egyházi beszéd befogadására. *Amelyik gyülekezet nem tud énekelni, annak a gyülekezetnek üres a lelke. És ha mi nem vesszük elég komolyan és szigoruan azt, hogy gyerekeinket jól megtanítsuk énekelni, akkor csak egyoldalú, fél munkát végeztünk, de azt is csak úgy, ha a hitoktatást lelkiismeretes elvégztük.* És sajnos, éppen Budapesten azok a személyes benyomásaim, hogy gyerekeink egyházi énektudása nem áll a kellő

magaslátón, nem beszélve a pestvidéki városokban szerzett tapasztalataimról. A Szentábrahádi Pihenőben nyaraltatandó gyerekeinket és a konferenciázó fiatalokat és idősebbeket, lelki gondozás mellett megfelelő énekoktatásban is részesítsük, mert ezáltal tesszük teljessé unitárius szellemben való nevelésüket.

E néhány sorban szerettem volna egy-két egyházzenei kérdést unitárius vonatkozásban vázolni, hogy ezeknek orvoslása után egyházi zenénket a korszerű fejlődés útjára terelhessük.

Gálna Sándor.

H I R E K

Lapunk olvasóinak és barátainak Istentől áldott boldog husvétii ünnepeket kívánunk.

Rádiós Istentiszteletünket márc. 21-én Koháry utcai templomunkban délelőtt 10 órai kezdettel tartjuk meg, melyet közvetlenül követ az egyházközség évi rendes közgyűlése.

Március hó 15-én a Nemzeti Ünnepen templomainkban Istentiszteletet tartunk.

Áhítatnapokat tartunk középiskolás tanulóifjúságunk részére *március 18-án és 19-én* a Koháry utcai templomunkban délelőtt 9—12 óra között. Az idei áhítatnapokon egyházunk múltjának történetében fogunk elmélyedni és az egyház szellemi és anyagi jótévedőinek példaadásán erősíteni ifjúságunk hitét.

Nagypénteken március 26-án Aranyosrákosi Székely Sándor templomi vegyeskarunk d. e. 10 órakor Högyes Endre utcai (volt Rákos-u.) és d. e. 11 órakor Koháry utcai templomainkban éneklí az ősi *passiót*.

Rendőreink részére úrvacsorát oszt Józán Miklós vikárius Nagypénteken, március 26-án délután 6 órakor a Koháry utcai templomunkban.

Konferenciás táborunk fiatalága március hó 12-én a Misszió Ház templomában szép vallásos ünnepélyt rendezett, melynek tiszta jövedelmét a Brassai Sámuel, Perczelné Kozma Flóra és Aranyosrákosi Székely Sándor egyesületeink szegénysorsu tagjai nyári konferenciái táborozási költsége fedezésére gyűjti össze. Kérünk mindenkit, akihez meghívók érkeztek, hogy legalább 1 pengővel támogassa ifjúságunk nemes törekvéseit. Az ünnepély ismeretetésére lapunk legközelebbi számában visszatérünk.

Egyletközi értekezletet a Szentábrahádi Pihenő nyári egyházközségi nyaraltatásának megbeszélésére. Kelemen Béla gondnok elnöklete alatt

egyleti kiküldötteink sok szép gondolatot vetettek fel. A megbeszélés eredményeképpen elhatározott, hogy az egyházközség július 4—26 között háromhetes táborban húsz gyermeket fog nyaraltatni, akiknek kiválasztása husvét után fog megtörténni. A tábor vezetését és a munka irányítását egyik lelkészünk vezetése mellett felnőtt testvéreink fogják önként vállalni. A részletes beosztást majd legközelebb tudatni fogjuk.

Unitárius szeretetvendégség. A X. kerület szórványának szeretetvendégsége a mult hagyományainak megfelelően, a lelkes rendezőgárda munkájának eredményeképpen szép erkölcsi és anyagi sikert hozott. Zsoltár énekléssel kezdtük a műsort. Utánna pedig Józán Miklós vikárius imádkozott, közelebb vive mindnyájunkat az Istenhez. Megnyitó beszédet dr. Csiki Gábor lelkész mondott. Szavalt Szimonidesz Ilona. Keltsha Nándor hegedűművész, Zsasskovszki József karnagy kíséretével tolmácsolta Liszt és Sztojanovics műveit. Köszönjük nekik, hogy a lelki összetartozás érzését fokozták. Bedő Boriska lelkész a Nőszövetség céljáról tartott előadást. Fekete Ida, Gyuladiák „Magyar Miatyánk 1919-ben“ című versét szavalta. Kereki Gábor lelkész Reményik Sándornak egy szép költeményét adta elő. A műsort Pethő István lelkész imája és közönségünk éneke zárta be. A szeretetvendégséget rendezték: Seps János, Nagy András, Kacir Sándor, Hegedűs István, Király György, Mann József, Osváth István. Háziasszonyok voltak: özv. b. Bodóczy Gáborné, Mózes Andrásné, Seps Jánosné, Horváth Józsefné, Király Györgyné, Albert Jánosné, Szimonidesz Pálné, Dutka Istvánné, Fekete Antalné, Mann Józsefné, Ivánics Sándorné, Mikó Józsefné, Kacir Sándorné, Balázs Györgyné, Ostváth Istvánné, Kozma Mihályné, Faluvégi Sándorné, Molnár Józsefné, Fodor Árpádné, Kálóczy Istvánné. Rendezőinket és háziasszonyainkat ehelyen is illesse köszönet áldozatkész munkájukért.

Felülfizettek: N. N. 4.50, Józán Miklós 3.—, Arlow Viktorné, Orbán János 2.—, dr. Csiki Gábor, Ürmössi Ödönné, Rend Domokosné 1.50—1.50, Kacir Sándor, Hüvös Imre, Zsigmond Lőrinc, N. N. 1—1, Székely Domokos, Hossmann N., Komlósi Gyula, Albert Jánosné, özv. Mihályi N.-né 0.50—0.50 pengővel.

A megmaradt cukormennyiséget három arra rászoruló asszonytestvérünk között osztottuk ki. A szeretetvendégség tiszta jövedelme 71.37 pengő, melyet felerészben a pestszentlőrinci templomalap javára, felerészben a szórvány fenntartási költségeire fordítottunk.

bágyoni Bodóczy Lajos.

A budapesti unitárius egyházközség 1936. évi zárószámadását a keblitanács elé terjesztette. Eszerint bevételek: 1935. évi egyenleg 5,920.65 P., Egyházi adók 11,511.85 P., Perselypénzek 497.28 P., Fővárosi segélyek 2,137.— P., Fenn tartási Alapból 2,500.— P., „Unitárius Értesítő“ előfizetése 1,765.90 P., Koháry-utcai templomház bérjövödelme 42,243.72 P., Szövetség-utcai alapítványi ház bérjövödelme 11,868.11 P., Gróf Batthyány Ilona örök alapítvány kamata 652.07 P., Gróf Batthyány Ilona alap kamata 1,443.84 P., „Unitárius Értesítő“ füzetei 344.51 P., Különféle bevételek 249.81 P., Összes bevétel: 81,134.74 P. *Kiadások:* Személyi kiadások 16,994.96 P., Dologi kiadások 2,498.18 P., Könyvek beszerzése 118.90 P., Előre nem látott kiadások 2,022.35 P., Alapok, adományok, segélyek 2,095.44 P., Koháry-utcai templomház kiadásai 29,399.63 P., Szövetség utcai alapítványi ház kiadásai 10,765.11 P., Gróf Batthyány Ilona örök alapítványból 400.— P., Gróf Batthyány Ilona alapból 1,060.— P., „Unitárius Értesítő“ kiadásai 1,762.— P., „Unitárius Értesítő“ füzetei 533.51 P., Fenn tartási alapba 6,067.46 P., Egyenleg jövő évre 7,417.20 P. Összesen 81,134.74 P. A keblitanács a vagyionkezelő gondnok indokolásával együtt elfogadta és a közgyűlés elé terjeszti.

A 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapat Koháry-utcai otthonában tartotta múlt hó 13.-án a IV-ik belvárosi cserkészkerület tisztii összejövetelét. A kerület tisztjei nagy meglepedésüket fejezték ki a szép kis otthon fölött, megcsodáltak a világjamboreen is feltűnt székelykaput. A hivatalos ügyek elintézése után a csapat parancsnoksága uzsonnát szolgált fel a vendégeknek, melyen nagy élvezettel fogyasztották Kozma Jánosné pestszentlőrinci lakos remekművét, Erdély különlegességét: kürtöskalácsot. A szolgálatot és felszolgálatást cserkészeink látták el példás, fegyelmezett és teljes cserkészszerű magatartással.

A belvárosi kerület február—március havában örsvezetői tanfolyamot rendezett, melyen cserkészeink közül heten vettek részt. Ezen a tanfolyamon Pethő István csapatparancsnok „A cserkészlet és a vallás“, címmel tartott előadást, ó-tordai Weress Ákos cserkésztiszt pedig „Illemszabályok“, „A cserkészlet és a társadalom“ és „A magyar dal és annak helyes tanítása“ című előadásokat tartotta. Az örsvezetői tanfolyam vezetősége mindezen előadások fölött a legnagyobb meglepedését fejezte ki.

A cserkészsövetség február 7-én megtartott siversenyén csapatunk is részt vett, tervbevette továbbá, hogy résztvesz a májusi céllövőversenyen,

a pünkösdi hadijátékon és a májusi örsi akadályversenyen is. Bekapcsolódott továbbá a nemzetvédelmi munkába is.

Szépen és jól sikerült táncestet rendezett a csapat „öreg“ raja január 24-én és március 6-án. Felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét a május elejére tervezett műsoros estre. Ugy erre, mint a többi programra nagy lelkesedéssel készülnek a csapat tagjai a parancsnokság vezetése mellett. Kivánunk nekik szép sikert és jó munkát!

Dávid Ferenc Egyletünk legközelebbi estélyét április hó 16-án tartja, amikor dr. Ujlaky Géza ügyvéd-presbiter afia fog előadni.

Pestkörnyék

Pestszentlőrincen az egyik vallásos estélyen *Sz. Weress Jolán* író nő testvérünk a töle megszokott szép művészettel ismertette dr. Gál Kelemennek: Ferencz József unitárius püspök életét és korát ismertető munkáját.

Pestkörnyékén husvét előtt és alatt több helyen urvacsorát osztunk. A kenyér és a bor megajánlására már majdnem mindenütt jelentkeztek áldozatoslelkű testvéreink. Reméljük, hogy az Istentiszteleteken is szép számmal vesznek részt, hogy az ünnep valóban találkozó és lélekerősítő lehessen.

Vidék.

Husvétii templomozások Hódmezővásárhelyen és környékén. *Hódmezővásárhelyen:* Husvét I. napján reggel 9 órakor ünnepi Istentisztelet és Urvacsoraosztás. Délután 3 órakor könyörgés. Husvét II. napján reggel 9 órakor Istentisztelet.

Orosházán a Vörösmarty-utcai iskolában: Husvét I. napján délelőtt 11 órakor Istentisztelet és Urvacsoraosztás.

Szegeden, a Kálvin-téri református templomban: Husvét II. napján déli 12 órakor Istentisztelet és Urvacsoraosztás.

Az ünnepi Istentiszteleteken kívül *egész éven át minden hónap első vasárnapján 11 órakor Orosházán és minden hónap második vasárnapján déli 12 órakor Szegeden* tartunk a fenti helyeken templomozást.

Orgonaszentelő ünnepély Füzesgyarmaton. A füzesgyarmati unitárius egyházközség ujonnan beszerzett orgonaharmóniumát március hó 14-én adja át ünnepélyesen a használatnak, ünnepi istentisztelet keretében. Imádkozik Ferencz József központi missziós lelkész. Alkalmi beszédet mond József Miklós püspöki vikárius. Énekel Darkó Bélnáé, orgonán kíséri Nagy Sándor zeneművészeti főisk. hallgató. Az orgona rövid történetét ismerteti Darkó Béla helybeli lelkész. Énekszólót ad elő Nagy Sándor. Himnusz, éneklí a gyülekezet. Istentisztelet után egyházközségi közgyűlés a templomban.

Erdély

Lelkészváltások. Az aranyosvidéki Csegez község Székely Sándor marosujvári h. lelkészt választotta meg papjául. A bordosi egyházközség új lelkipásztora pedig Lőrinczy János volt tordai hitoktató lelkész lett. Szolgatársainkat szeretettel üdvözljük új állomáshelyeiken.

Kolozsvári és székelykereszturi főgimnáziumaink cserkészcsapatai a vitorlázó repülés gondolatának ápolásával foglalkoznak. Székelykereszturt egyelőre még modelgépeket építenek, de Kolozsvárt már készen áll a gép, mellyel a tavasz folyamán megkezdik bemutató és iskolarepüléseiket.

Sigmond Tamás kökösi egyházközségünk volt gondnoka emlékezetét idézi az Unitárius Közönség utolsó száma, aki egyházközségének a szolgálatban valóban előjáró példátmutató vezetője volt. Gyermektelen ember volt, akinek igazi családja és gyermekei az egyházközség voltak. Felesége emlékét megörökítendő elhunyt alkalmából négyezer leut adományozott az unitárius felekezeti elemi iskola megsegítésére. Emlékezetét kegyelettel őrizzük.

Brassai Sámuel emlékezetét idézték Kolozsvárt február 28-án, kolozsvári kollégiumi tanárrá választásának százéves évfordulóján. Az ünnepélyen megnyitót dr. Boros György püspök, zárszót Vári Albert dékán mondottak. Zongoraszámot adott elő Szentmártoni Kálmánné Brassai bácsi egyik leszármazottja. Dr. Gál Kelemen szép emlékbeszédében méltatta Brassai tanári munkáját, kinek egyik legnagyobb ilyenirányú érdeme, a magyar tannyelv bevezetése volt.

Balázs Ferenc mészki ideiglenesen, betegsége miatt nyugalmazott lelkészünknek már Budapesten is kiadót talált egyik regénye. Zöld Árvíz c. munkája előbb karácsonyra az erdélyi Szépművészeti Társaság kiadásában jelent meg. Regénye a falut ismerteti annak hibáival, ellentéteivel és belső harcaival együtt. Élvezetes és gondolatotébresztő munka és erdélyi regény a mai Erdély életéből.

* * *

Halottak.

Özv. Bartók Endréné, sz. Marosi Eszter, udvarhelyi keddi unitárius lelkészünk özvegye fia Bartók Géza polgárdi lelkészünk otthonában rövid szenvedés után 73 éves korában elhunyt. Benne a régi unitárius lelkészi családok egyik tisztelt nagyszőnyege tért örök pihenőre, aki szíve minden vágyával hazafelé vágyott, az erdélyi hegyek közzé. Szerettei gyászában őszinte szívvel osztozunk, az elköltözöttnek pedig adjon a mi egy Istenünk csendes nyugodalmat.

Geduly Henrik tiszáninneni evangélikus püspök, az evangélikus egyetemes egyház lelkész-elnöke elhunyt. Őszinte szívvel osztozunk az evangélikus egyház nagy gyászában, mely ékesszavu pásztorát és tudományos irodalmának szorgalmas munkását gyászolja benne, akiben megtaláltuk a jó ember szeretetreméltó vonásait. Temetésén egyházunkat Józán Miklós vikárius képviselte.

id. Viktor János szorgalmas munkása volt a református egyházi életnek. Hosszu éveken keresztül magyar titkára a nemzetközi vasárnapi iskolai szövetségnek. Sokat dolgozott egyháza külföldi kapcsolatai megerősítésén. Áldás-sék emlékezte!

HIVATALOS RÉSZ

Sz. ad. 39—1937.

Meghívó.

A budapesti unitárius egyházközség 1937. március hó 21-én (vasárnap) d. e. 10 órakor a templomban

évi rendes közgyűlést

tart, melyre egyházunk minden kepefizető tagját szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1937. március 3.

Dr. Kozma Jenő s. k.
gondnok.

Józán Miklós s. k.
lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Délelőtt 10 órakor Rádiós istentisztelet. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyv hitelesítők. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. Lelkeszi évi jelentés. 6. Folyópénztári és alapítványi számadások. 7. Kebli Tanács által átutalt ügyek. 8. Kebli Tanács $\frac{1}{3}$ -ának kisorsolása, helyökbe esetleg új tagok választása. 9. Gyarmathy Mózes (b. presbyter oklevelének átnyújtása. 10. Időközben érkező ügyek. 11. Indítványok (írásban — előre!)

NB! A közgyűlésen azok a tisztelt testvéreink vehetnek részt és szavazhatnak, akik a multa nézve egyházi adóhátralékukat a közgyűlés napjáig kiegyenlítik.

Lelkeszi nyugdíjalapra f. évi február folyamán érkezett kegyes adományokat egyházunk nevében hálás köszönettel nyugtázzuk: Häutler György 20 P., vitéz Kozma Ferenc és özv. Bán Péterné 10—10 P., Huszti Sámuel 2:32 P., Rösner Valéria (Dunaharaszti), Raffay Dániel (Derecske) és Mezei István (Szolnok) 2—2 P., Kádár Ferenc, László János, Páll Mária és Orbán Etel 1—1 P.

Van közte olyan is, aki holta után emlékeznek meg erről a nemescélú intézményről, amely az Ur szolgálóinak hátralévő napjait óhajtja elviselhetővé tenni. A budapesti unitárius egyházközség rendes évi költségvetésében már évek óta 1000 P. hozzájárulással (korábban kétannyival is) gyarapítja a Nyugdíjalap tőkéjét. A magyar állam ez idő szerint 111 Pengőt utal ki havonként, hogy egy nyugdíjas lelkeszünket valamelyes illetményben részesíthessük.

Az alap vagyona ez idő szerint:

a) Készpénzben (O. K. H.)	10,803.—
b) 10 drb. „Hangya“-részvény á 100 P.	1,000.—
c) Kötvények (a — f.)	38,500.—
Összesen:	50,303.—

„A kicsiny ezerre szaporodik“ . . . Adja Isten, hogy úgy legyen! Amen.

Budapest, 1937. III. 3.

Józan Miklós
lelkész-elnök
az Alap kezelője.

Elszámolás a szegénygondozásra engedélyezett kis könyvekben gyűjtött összegről.

a) Bevételek: 1935. évről 3.44, 2. Polgár Lipótné könyvén 18.—, 3. Buzogány Anna könyvén 4.—, 4. özv. Schey Ernőné adománya 2.—, 5. özv. Nyirő Gézáne könyvén 10.—, 6. Barabás Istvánné könyvén 3.50, 7. Nyiredy Erzsébet könyvén 35.—, 8. Ráduly Jánosné adománya 2.—, 9. ajtai Kovács József adománya 6.—, 10. Szentannai Dénes 7.—, 11. Józan Miklósné könyvén 24.—. Összesen: 114.94 pengő. — b) Kiadások. 1. 32 esetben 1—10 pengő közötti segélyekre 81.86, 2. Karácsonyi akcióra 33.08, összesen: 114.94 pengő. — Az 1936. évi számadást átvizsgáltuk és rendben találtuk. Tudomásulvettük, hogy a pénztárt 1936. április 28-án megvizsgálták: a ker. Előljáróság és az Unitárius Egyház Igazgató Tanácsának kiküldöttei is. —

Budapest, 1937. február 1.

Simonyi Sándorné s. k. vitéz Nyiredy Gézáne s. k.

Az Unitárius Nőszövetség összesített számadása az 1936. évről.

a) Bevételek! 1. Áthozat 1935-ről 64.—, 2. Egyházközség évi adománya 500.—, 3. Amerikai pénzadomány 10 százaléka 200.—, 4. Kölcsön-Percelné Kozma Flóra Leányegylettől 500.—. 5. Visszatért kölcson 455.50, 6. Husvétli perselygyűjtés (Koháry-u. templomban.) 118.60, 7. Husvétli perselygyűjtés (Missióházban) 60.08, 8. Hívek adománya 115.—, 9. Sashalmi szeretetvendégség 15.—, 10. Márciusi teaest (Pestszentlőrinci templom) jövedelme 161.50, 11. Gyűjtés Gyermekvédő Liga javára 83.—, 12. Tagdíjak 120.—, összesen

2.392.68 pengő. — b) Kiadások: 1. Pénzsegélyek 286.76, 2. Tandijsegélyek 216.86, 3. Ételmiszer segélyek 156.58, 4. Gyermekvédő Ligának 83.—, 5. Diákvacsorákra 47.39, 6. Kölcsönök 1050.—, 7. Egy cserkész táborozási költsége 25.—, 8. Vegyes kiadások 68.56, 9. Portó lev. lap, nyomtatványok 15.68, 10. Pestszentlőrinci templomnak 161.50, 11. Karácsonyi akcióra 281.35, összesen 2.392.68 pengő.

Unitárius Nőszövetségi tagdíjat fizettek 1936 ban.

özv. Hédervári Hugóné 20 P, Borsos Zoltánné, Gáthy Fülöpné 10—10 P, özv. Arlow Viktorné 6 P. vitéz Kozma Ferencné, Józán Miklósné. özv. Ráduly Jánosné, Péterfi Juliska 5—5 F, Albert Jánosné, Biró Lipótné dr. 4—4 P, Polgár Lipótné, Pauszpertl Károlyné 3—3 P, özv. Nyirő Gézáne, Deák Farkasné, Kiss Irén, Kiss Jolán, Bencze Béláné, Polgár Margit, özv. Gálfalvy Lajosné, Preyer Mária, Barabás Istvánné, özv. Derzsy Károlyné, Merész Károlyné, vitéz Nyiredy Gézáne, özv. Schey Ernőné, Krajcsovicsné szül. Kriza Ágnes, özv. Fábry Edéné 2—2 P, Matka Lajosné, Jáky Nándorné, özv. Biró Jánosné, Biró J-né, Jukl K.-né, Csiki Pálné, Bellováry Istvánné, dr. Csomor Béláné, Nagy Istvánné, Simonyi Sándorné 1—1 P, összesen 120 P. Mikor a tagdíjakat nyugtázzuk, azzal a kérelemmel fordulunk kedves testvéreinkhez, hogy lépjenek be a Nőszövetség tagjai sorába. Száz és egynéhány nyilvántartott gondozásra szoruló családunk van. Az unitárius asszonyok valóban nagy összefogása kell ahhoz, hogy ennek a testvéri munkának minden anyagi és erkölcsi terhével megküzd-hessünk. Nem tartjuk, hogy ki nincs velünk, az ellenünk van, mégis úgy érezzük, hogy sokan hiányoznak, kiknek vállalni kellene velünk a sorsközösséget. A közénk tartozókat azért hittestvéri szeretettel hívjuk és várjuk.

Józan Miklósné elnök, Barabás Istvánné pénztárnok.

A fűzesgyarmati unitárius templom orgonájára 1937. január óta a következő adományok folytak be, melyeket e helyen is köszönettel nyugtáz az egyházközség: Dimény Lajos 3.—, dr. Zsakó Andor 5.—, A fűzesgyarmati evangélikus szórvány gyűjtése 30.—, dr. Gelei József 3.—, Hati Ferenc 5.—, József Dezső 3.—, Kiss Mózes 3.—, ajtai Kovács József 3.—, dr. Koncz János 5.—, dr. Abrudbányai Zoltán 5.—, Derzsy Kálmán 3.—, Péterffy Gyula 3.—, Nagy Sándor (Szeghalom) 3.—, dr. Jakab Zoltán 10.—, dr. Mikó Gyula 5.—, Bolyó Sándor 5.—, Barabás István 5.—, Mihályi Istvánné (Túrkeve) 3.—, dr. Barabássy István 5.—, dr. Orosz István 5.—, Perczelné Kozma Flóra leányegylet 5.—, dr. vitéz Nyiredy Géza 3.—, Osváth Mihályné 2.—, dr. Pikó Zsigmond 4.—, Dimény Mózes 2.—, vitéz Fekete János 10.—, dr. Mikó Gábor 5.—, Polgár Pál 16.—, vitéz Sári István 10.—, Nagy Imre 10.— összesen 117 pengő. Istennek áldása legyen a kegyes adakozók életén!

A Szentábrahámi Mihály pihenőre adakoztak újabban: a Székely kapura adott összeget ide áttettük 37 P., kamat 1936. év végéig 1.74 P., Kis Irén és Jolán 3 P., dr. Bodnár Albert és Ujvári László (márciusra) 2—2 P., Robonyi Piroska 1 P., 20 drb. levelezőlap 1.60 P., kiegészítésül 61 f. összesen 65 P. hozzáadva a február hóban közölt 32 P.-t együttesen 97 P. Adakozni lehet megjelölve a célt, az egyházközség 30.400 számú csekkszámáján és vasárnapi istentisztelet előtt és után Ujvári László pénztárnoknál (V. Koháry-u. 2/4 II.) a lelkészi irodán, ahol ugyanerre a célra jövedelmező levelezőlapok is kaphatók darabonként 8 fill. árban. A megindított gyűjtést hitroknaink és jóbarátaink jóindulatába ajánljuk.

Terjesszük

az unitárius gondolatot!

Istentiszteleti sorrend 1937. április hónapban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	4. 18.	d. e. 11	Barabás István
" " " " " " " "	11.	" "	Kereki Gábor
" " " " " " " "	25.	" "	Józan Miklós
II. Högres Endre-a. J. (Hlasióházi) (Rakos-utca) " " " "	4. 11.	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" " " " " " " "	18.	" "	Kereki Gábor
" " " " " " " "	25.	" "	Ferencz József
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep Prt. Imábi	11.	d. u. 4	Ferencz József
" " " " " " " "	25.	" "	dr. Csiki Gábor
C) Pestkörnyéken:			
Csepel—Templom-téri polgári iskola	18.	d. e. 11	Ferencz József
Kispest—Wekerle-telep II. sz. elemi iskola .	18.	d. u. 4	Gálna Sándor
Pestszentkereszt—Erzsébet-u. el. iskola	11.	" "	Kereki Gábor
" " " " " " " "	25.	" "	Ferencz József
Pestszentlőrinc—Unitárius templom . .	4. 11.	d. e. 11	Pethő István
" " " " " " " "	18. 25.	" "	Pethő István
Rákospalota—Máv.-telepi iskola . .	4.	d. u. 4	Barabás István
Sashalom—Kossuth-téri el. isk.	18.	" "	Ferencz József
Újpest—Szt. István-téri polgári iskola	25.	" "	Barabás István
D) Vidéken:			
Debrecen—Hatvan-u. 24. Unitárius templom .	4.	d. e. 10	Józan Miklós
Kaposvár—Ref. templom	18.	d. e. 11	dr. Csiki Gábor
Szolnok—Ref. templom .	11.	" "	Józan Miklós

NB! Husvét előtti „Áhítatnapok” a középiskolások részére a Koháry-utcai templomban, március 18–19 napjain dél-élelőtt 9–12, a hitoktatók vezetése mellett. — Templomi vegyeskar énekpróbái hétfőn és csütörtökön este 7 órakor a tanácsteremben. — Konfirmációi tenítésre most már

jelentkezni kell az iskolában a hitoktatóknál és a lelkészi hivatalokban. A konfirmáció ünnepe *Áldozócsütörtökön* (V. 6.) délelőtt 11 órakor lesz Koháry-utcai templomunkban a Gondnokság és a Presbyterium színe előtt. — Egyházi adó befizetését azért szorgalmazzuk, hogy ne kelljen végső esetben hatósági behajtáshoz folyamodnunk. *Pénztáros:* Zsigmond Lőrinc. *Pénzbeszedők:* Lux Ernő és Varga Jenő afiai. Ugyanők átvehetik a lelkészi nyugdíjalepra szánt szíves adományokat is.

Női és férfikalap nagy választékban
— modellek után alakítást olcsón
vállalok **PÉTER JÁNOS**
VIII., Baross-utca 82. sz.
Unitárius hittestvéreim támogatását kérem!

BERDE LAJOS

unitárius cipésmester
jutányosan vállal minden munkát

Budapest,
II., Batthány-utca 48.

Ha ima, vagy énekeskönyvre, vagy bármilyen egyházi kiadványra van szüksége, forduljon az

UNITÁRIUS IRATMISSZIÓHOZ
Budapest,
V., Koháry-utca 4., I. em. 8.
Nyitva:
csütörtökön 5–7, vasárnap 12–1.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő és kiadó Dr. Iván László.
Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 1-174-24

Előfizetési díja negyedévenként megjelenő „Mai Füzetek” c. melléklettel együtt egy évre 4— pengő, amely beküldhető a 30.400 számú postatakarékpénztári folyószámlára — (csekk-tulajdonos: Unitárius Egyházközség, Budapest).

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség.
A „Hivatalos rész” c. rovat a Magyarországi Unitárius Egyház bármelyik szerve által beküldött hivatalos közleményt tartalmazza

XVI. évf. 3. sz.

Budapest, 1937. március hó

Nyomatott Máté Ernő könyvnyomdájában, Budapest, VIII. József-utca 61. — Telefon: 1-392-59.

Utánaküldés kizárva!

Uj cim :